

Muutamia muistoja
Fredr. Maur. Hellmanin
elämästä.

Hellman-nimiset esivanhempamme ovat syntyperäisin Lapväärtin pitäjistä, Kristiinan kaupungin lähistöltä. Siellä elää nykyisinkin vielä useita tämän suvun jäseniä. Isämme *Fredr. Maur. Hellman* ei kuitenkaan siellä syntynyt, vaan (12/8 1816) Pyhäjoella, jonne hänen isänsä, räätäli *Adam Hellman*, oli v. 1803 muuttanut ja siellä sitten v. 1809 vihitty avioliittoon Pyhäjoen lukkarin *Matthias Cannelinin* ja hänen vaimonsa *Elisabeth Stenbäckin* tyttären *Elisabeth Margarethan* kanssa.

Adam ja Liisa Greta Hellmanilla oli kolme poikaa, joista vanhin, Johan Rudolf, ja nuorin, Karl Adam, sittemmin menivät merille, edellinen v. 1829, jälkimmäinen 1837. Veljeksistä keskimäinen, isämme Fredrik Mauritz, taas palveli siviili-alalla.

Kotikasvatus oli pojilla ankara. Isä näet oli kiivasluonteinen mies. Äiti oli kuitenkin hiljainen ja hurskas nainen, joka johdatti poikiaan, minkä voi, Herran pelkoon. Isäkin piti, ajan hurskasta tapaa noudattaen, hartaushetkiä perheensä kanssa aamuin illoin. Tästä saamme tarkemmin tietää toisessa paikassa olevasta Fredrikin omasta kertomuksesta.

Fredrik ei saanut mitään kouluopetusta, vaan hänen vähän vanhempi serkkunsa, Gustaf Cannelin, kirjoitti hänelle aakkosten kaavat. Niiden avulla Fredrik itseksensä opetteli kirjoitustaitoa ja siirtyi sitten Raaheen, jossa palveli kirjurina ensin tuomari Johan Fredrik Gottsmanilla ja sitten tuomari Kihlgrenillä.

Muuttokirjansa Raaheen nuori Fredrik otti v. 1836. Siellä hän sai sitten olla ahkerassa työssä varhaisesta aamusta myöhään iltaan, kun hänen esimiehensä ei halunnut pitää monta kirjuria, vaan vaati yhdeltä paljon. Mutta Fredrik ei kyllästynyt työhön, vaan harjaantui päinvastoin uutteruuteen ja täsmällisyyteen, josta hän sittemmin oli aina tunnettu. Aina hän muisti Pyhäjoella asuvia vähä-

varaisia vanhempiaan, auttaen heitä, minkä vähäisistä kirjurin tuloistaan voi; kotiin kirjoittaessaan hän aina lähetti heille jonkun rahaerän. Näin hän myöhemminkin vanhempainsa kuolemaan asti piti heistä huolta.

Fredr. Maur. Hellmanin tapamme sitten ylimääräisenä lääninkanslistina Oulussa v. 1841 ja v:sta 1842 Kemin kihlakunnan veronkirjoittajana. Vuonna 1845 hänet nimitettiin kruununnimismieheksi eli — niinkuin Tornionjoella sanottiin — „komisariukseksi“ Ylitorniolle. Sinne hän muutti seuraavan vuoden alussa. Häntä seurasivat sinne Pyhäjoelta hänen iäkkäät vanhempansa, jotka eivät viihtyneet toisten poikainsa luona. Hänen isänsä oli silloin 68-vuotias ja sokea ja äitinsä 72-vuotias.

Kohta muutettuaan Ylitorniolle Fredr. Maur. Hellman osti Raution laaja-alueisen, mutta huonosti viljellyn talon Nuotiorannan kylän alapäästä, 4 kilom. etelämpää Ylitornion kirkolta. Siellä alkoi hän uutterasti ja tarmokkaasti viljellä maata. Varsinkin Raution laajat suot joutuivat hyödylliseen viljelykseen ja alkoivat pian palkita viljelijänsä vaivoja. Nämä suoviljelykset, varsinkin „Palojänkkä“, joka eräänä vuonna tuotti noin sata tynnyriä rukiita, herättivät paikkakunnalla huomiota ja kehoittivat muitakin samanlaiseen hyödylliseen yritteliäisyyteen.

Vanha Liisa-äiti hoiti huolellisesti emännyyttä, niin kauan kuin hänen voimansa riittivät. Mutta kun hänen sokea miehensäkin oli hänellä hoidettavanaan ja talo kasvoi kasvamistaan, niin hän tarvitsi apua. Fredrik kutsui silloin luoksansa vanhimman veljensä, perämies Janne Hellmanin, joka oli kyllästynyt merielämään. Hän tuli Ylitorniolle ^{22/3} 1847. Janne-setä otti nyt pitääkseen lähintä huolta Raution talon työväestä, samalla kun hänen vaimonsa Eeva Maria otti emännyyden huostaansa.

Fredrikin aika meni suurimmaksi osaksi virkatoimiin, mutta riitti häneltä kuitenkin myös aikaa aina eteenkinpäin sekä huoltamaan omia viljelyksiään että yleensäkin edistämään pitäjän maanviljelystä, varsinkin suonviljelystä. Suurimpia yrityksiä siinä suhteessa oli n. s. „Kainuunjänkän“ viljeleminen Tengeliön kylässä, liki Aavasaksan vuorta.

Tulipa niin kanttori *Thomas Cannelin*, jonka vaimo, Annalan talon toimellinen emäntä *Juliana* (o. s. *Ticklén*) oli kuollut 1847, tyttärensä *Henrika Carolinan* (synt. ^{17/11} 1828) seuraamana, Pyhäjoelta tapaamaan 2 vuotta vanhempaa sisartansa ja mainioksi maanviljelijäksi ja kunnolliseksi virkamieheksi varttunutta sisarensa poikaa. Varmaan voimme otaksua, että vanhan kanttorin mieli oli silloin jo lauhnut myöskin sokeaa räätäliä, lankoansa Adam Hellmania kohtaan, jonka avio-
liittoa Liisa Greetan kanssa hän aikoinaan jyrkästi vastusti.

Serkuksien, Fredrikin ja Hellin, sydämet kiintyivät pian toisiinsa. Mitään kosimista ei sanota tarvinneen tulla kysymykseen. Mutta ennenkuin kanttori Cannelin jätti hyvästit Raution talon väelle, sovittiin nuorten häiden vietosta Annalan

Hans Kejsersliga Majestät

*vill i Nåder på derom skedd underdånig ansökning, härmed tillåta syskonebar-
nen, Krono Länsman i Öfver Torneå socken Fredrik Maurits Hellman och
Klockaren i Pyhäjoki socken Thomas Cannelins dotter Henrika Carolina Canne-
lin, att, utan afseende å skyldskapen dem emellan, ingå gifte med hvarandra, om
dervid ej annat laga hinder möter. Det vederbörande till underdånig efterrät-
telse länder. Helsingfors, den 13 Maj 1850.*

*I Hans Kejsersliga Majestäts Höga Namn,
Dess tillförordnade Senat för Finland:*

*L. G. v. Haartman
Lars Sackleen
W. Cronstedt
Pehr Törnqvist
W. U. Björksten
Fredr. Wilh. Pipping*

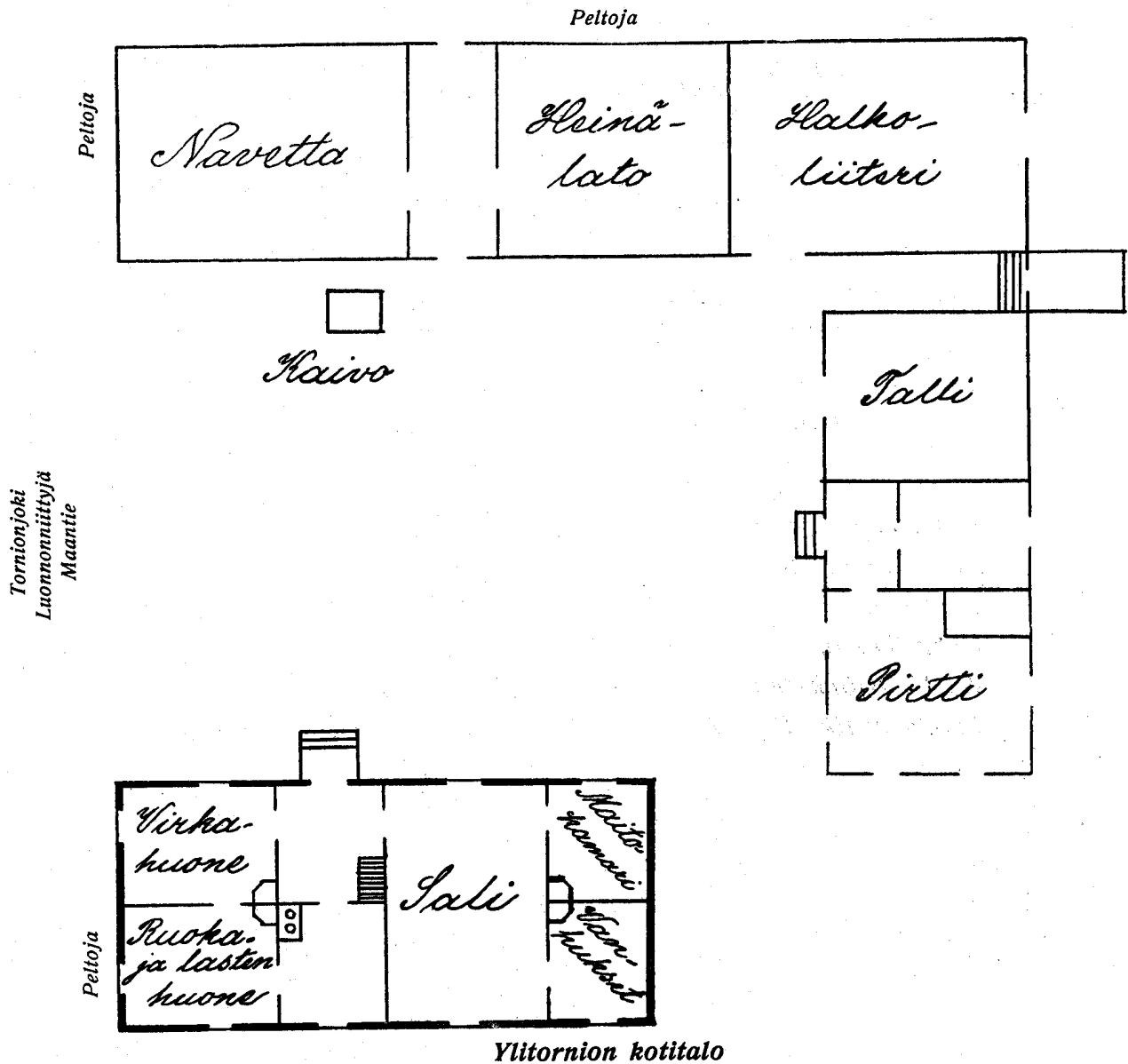
*G. M. Armfelt
G. v. Kothen
A. F. R. de la Chapelle
Otto af Schultén
W. Forsman
W. H. Edelheim*

Carl Sam. Forssman.

talossa Pyhäjoella. Ne vietettiin syyskuun 3 p:nä 1850 —, sittenkuin serkukset, silloisen lain mukaan, olivat pyytäneet ja saaneet Keisarillisen Majesteetin armollisen luvan avioliittonsa solmimiseen.

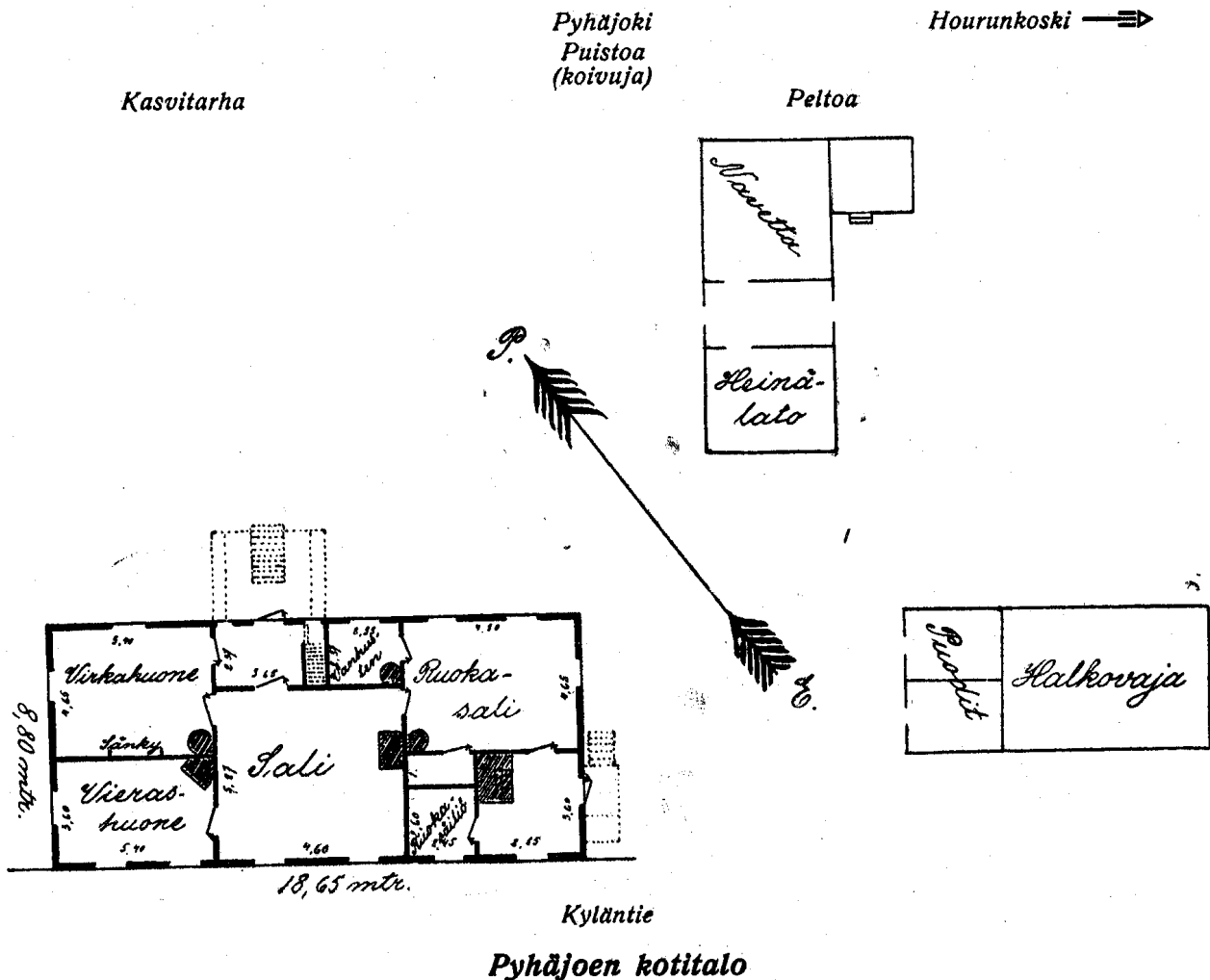
Jos Raution talon isäntä oli komea, toimellinen ja kiivas, niin oli hänen nuorikkonsa, jonka hän nyt toi taloon, ihana nähdä sekä levollinen ja iloisen-

luonteinen, niin että koko talon väki ihastui nuoreen emäntäänsä. Mikä osa nuorella rouvalla oli miehensä hengelliseen uudistukseen, sen saamme hänen omasta kertomuksestaan havaita.

Janne Hellman muutti Raution maalla olevaan „toiseen taloon“, mutta saipian oman palstansa, johon — kauniin koivikon keskelle — rakensi sievän asuinrakennuksen ja muut pienen talon huoneet. Tässä torpassaan Janne-setä sitten asui vaimoineen kuolemaansa asti († 18/7 1865).

Ylitorniolta Fredr. Maur. Hellman muutti Pyhäjoelle nimismieheksi helmikuulla 1859. Hänellä oli silloin viisi lasta, ja Hellmanin vanhukset, jotka vielä elivät, seurasivat heidän mukanaan. Pyhäjoella Hellman rakensi oman, siistin

ja mukavan talon, jossa vanhuksetkin saivat rauhallisesti viettää loppuikänsä. Heitä ja veljensä perhettä kävi Fredrikin nuorempi veli, merikapteeni Karl Adam Hellman Kuopiosta usein tervehtimässä ja iloisilla, leikkisillä puheillansa huvittamassa.

Pyhäjoella ollessaan Fredr. Maur. Hellman joutui kovaan koetukseen. Kevättalvella 1863 hän sairastui vesitautiin. Hänen vaimonsa synnytettyä seitsemännen lapsensa meni Hellman Raaheen saamaan lääkärin hoitoa. Kun hänen vaimonsa

vanhimman tyttärensä kanssa toukokuulla tuli isää katsomaan, eivät he tieneet, vieläkö hän elää vai onko jo kuollut. Sanomat olivat näet kulkeneet Pyhäjoelle, että paranemisen toiveita ei enää paljon ollut. Levottomina he sentähden lähestyivät sairaan asuntoa. Mutta — mikä ihme! Käännös sairauden kulussa oli vast'ikään tapahtunut ja voimat olivat palanneet! — Edellisinä päivinä oli sairas tuntenut, että lähtöhetki oli tullut. Mutta kuoleman lähestyessä muistivat hänelle mieleen hänen seitsemän pientä lastansa, ja hän rukoili hartaasti, että Herra lisäisi vielä elämän aikaa, siihen asti kuin nuorimmankin lapsen tulevaisuus tulisi turvatuksi. Hän sai vakuutuksen, että hänen rukouksensa oli kuultu. Tästä virkistyneenä hän sai uusia voimia ja sairaus pakeni. — Lääkäri ihmetteli seuraavana aamuna sitä muutosta, joka oli tapahtunut, ja terveys palasi sen jälkeen nopein askelin.

Fredr. Maur. Hellmanille ja hänen vaimollensa syntyi sen jälkeen vielä kuusi lasta, ja nuorin niistä tuli ylioppilaaksi ennen isänsä kuolemaa.

Kyllänsä saaneena kruununnimismiehen vaikeasta virasta Hellman haki ja pääsi Oulun läänin kruununmakasiinin hoitajaksi ja muutti siten Oulun kaupunkiin keväällä 1867. Oulussa hän osti talon n:o 9 Kajaaninkadun varrelta. Tämän talon hän perinpohjin uudisti, mutta se hävisi tulipalossa joulukuussa 1880, jolloin myös suurin osa irtaimistosta paloi. Ja kun saatiin palaneesta omaisuudesta liian alhainen korvaus, tuli vanhuksille täten tuntuva vahinko.

Muutto Ouluun tuotti senkin vuoksi suurta tappiota, että kartano Pyhäjoella täytyi myödä polkuhinnasta. Mutta hengellisessä suhteessa oli muutosta Hellmanille itselleen ja hänen perheelleen suurta siunausta, niinkuin hänen omasta kertomuksestansa selviää.

Muutoin jätämme puolestamme rakkaan isämme (appeni) ja äitimme (anoppi) myöhemmät elämänvaiheet niiden heidän lastensa kuvattaviksi, jotka asuivat vanhempiensa kanssa Oulussa heidän kuolemaansa asti ja siten tietävät enemmän kertoa vanhusten elämänehtoosta ja heidän lepoonpääsöstään. Me vain siunaamme heidän muistoansa ja toivomme pian saavamme yhdistyä heidän kansaan kiitoslauluun Karitsan häissä.

Tyrvään pappilassa joulukuun 1 p:nä 1915.

Augusta Heikel.
o. s. Hellman.

K. A. Heikel.

